

Monitoring kvality nápojů podávaných ve školních jídelnách v Moravskoslezském kraji

Ve školských zařízeních se setkáváme s několika způsoby zajištění pitného režimu. Nejlevnější, nevhodnější a nejdostupnější způsob zajištění pitného režimu je pitná voda z veřejného vodovodu, v podobě výtokového kohoutu ve třídách, fontánek na chodbách. Kvalita vody odpovídá požadavkům vyhlášky č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, ve znění pozdějších předpisů. Tento způsob bývá často opomíjen a ve školách je často nahrazován daleko náročnějšími způsoby zajištění pitného režimu, co do údržby, spotřeby vody a finanční náročnosti. Klasickým případem jsou watercoolery, u kterých voda v barelu musí být spotřebována nejpozději do 3 dnů, zařízení se musí min. 1 krát za 3 měsíce dezinfikovat, musí být uloženo na vhodném, stinném místě nebo automaty, které prepouští pitnou vodu přes různé filtry apod. Další způsoby zajištění pitného režimu jsou nápojové automaty, školní kantýny, donáška vlastních nápojů z domova nebo také příprava nápojů školní jídelnou.

Způsob, jakým je nezbytný pitný režim dětí ve školách zajištěn, je plně v kompetenci ředitelů škol.

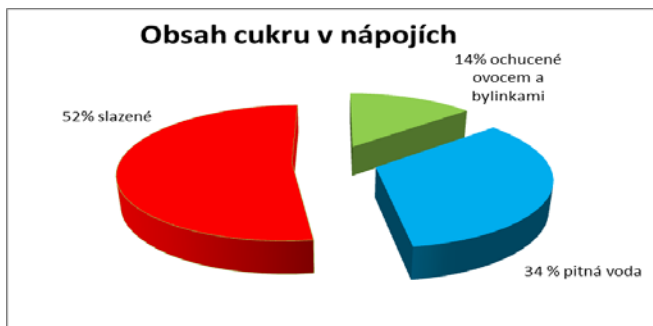
Krajská hygienická stanice se sídlem v Ostravě se již od roku 2014, kdy se do školních jídelen postupně zavádí metodika Ministerstva zdravotnictví České republiky Nutriční doporučení ke spotřebnímu koši (dále jen „metodika ND“), zabývá nabídkou nápojů podávaných v rámci školního stravování, kdy nápoj je nedílnou součástí školního obědu, popř. denního režimu v mateřských školách, a to v rámci hodnocení jídelníčků daného zařízení. V roce 2018 jsme takto zkontrolovali 65 zařízení. Z těchto jídelen dodržovalo pravidlo nabídky slazeného a zároveň neslazeného nápoje 61 školních jídelen. Zároveň tyto jídelny nabízely s nápojem mléčným také nápoj nemléčný. 4 školní jídelny měly v nabídce pouze slazený nápoj – nejčastěji se jednalo o vodu se sirupem a slazený čaj.

Podrobněji jsme se na problematiku nápojů zaměřili ve 30 zařízeních v rámci plnění mimořádného úkolu, jehož cílem bylo nejen ověřit možnosti zajištění pitného režimu ve školách a ve ŠJ porovnat nabídku nápojů s metodikou ND, ale mimo jiné také:

- ověřit stav, údržbu, popř. dezinfekci barelů, várníc, zásobníků využívaných k zajištění pitného režimu ve školních jídelnách, popř. výdejnách,
- nepřímo prokázat nedostatečné postupy při zajištění účinného čištění a dezinfekce barelů, várníc, zásobníků, z kterých jsou nápoje podávány dětem v zařízeních školního stravování a zároveň tím prokázat neuplatňování správné hygienické praxe,
- ověřit, množství cukru v podávaných nápojích.

Lze konstatovat, že stav a údržba včetně čištění a dezinfekce barelů, várníc, zásobníků a dodržování správné hygienické a výrobní praxe je ve školních jídelnách či školních jídelnách - výdejnách na dobré úrovni, neboť z 60 odebraných vzorků pouze 10 vzorků, odebraných ze 2 zařízení: z vířiče a z barelu s výtokovým kohoutem, nevyhovělo požadavkům v ukazateli koliformní bakterie.

Graf. č. 1 Obsah cukru v nápojích podávaných ve ŠJ

Obsah cukru v nápojích byl měřen ve 30 provozovnách, ve kterých bylo zkoušeno 65 různých druhů nápojů. Za přijatelné množství cukru se považuje hodnota do 2 g cukru na 100 ml nápoje.

Do této hodnoty se vešlo pouze 9 nápojů. Jednalo se nejčastěji o vodu či čaj ochucenou citrusovým ovocem, bylinkami. 34 nápojů pak přesáhlo množství cukru nad 2 g/100 ml (graf č. 1 Obsah cukru v nápojích podávaných ve ŠJ). Průměrný obsah cukru v nich činil 4,9 g /100 ml, kdy nejvyšší absolutní hodnota cukru byla v mléčném nápoji s grankem, a to 2,5 g/100 ml (graf č. 2 Množství cukru ve slazených nápojích). V 22 případech byla podávána čistá pitná voda.

Graf č. 2 Množství cukru ve slazených nápojích

Správný pitný režim je nezbytným předpokladem zdravého rozvoje dítěte. Naším cílem proto je, aby ve školních jídelnách byly podávány pouze vhodné nápoje pro děti, aby se děti učily pít čistou pitnou vodu a jiné neslazené nápoje a tyto preferovaly před ostatními méně vhodnými.